

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1.a. 1. → Λάθος, 2. → Σωστό, 3. → Σωστό, 4. → Λάθος, 5. → Σωστό

β.

1. Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα·
2. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκευόμενος τὴν νομὴν
3. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι
4. Τῷ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν
5. καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίνεσθαι

B1.

Ο Προμηθεὺς καὶ ὁ Ἐπιμηθεὺς ἦσαν Τιτάνες, γιοὶ τοῦ Ιαπετοῦ καὶ τῆς Ωκεανίδας Κλυμένης. Ὁ **Ἐπιμηθεὺς** εἶναι αὐτὸς ποῦ, ὅπως δηλώνει καὶ τὸ ὄνομά του (σύνθετο ἀπὸ τὶς λέξεις **ἐπὶ + μῆδος**), σκέφτεται μετὰ τὴν ἐκτέλεση μιᾶς ἐνέργειας καὶ βρίσκεται ἀντιμέτωπος με τὶς συνέπειές τῆς. Εἶναι «ἀμαρτίνοος» ἢ «ὀψίνοος». Θα μπορούσαμε, λοιπόν, νὰ τὸν χαρακτηρίσουμε ἀστόχαστο, ἀπερίσκεπτο, ἐπιπόλαιο, παρορμητικό. Υπῆρξε ἀπροβούλευτος -μη-προνοητικός καὶ ἀκαταλόγιστος ἀφοῦ στὴν κατανομή τῶν ιδιοτήτων ποῦ ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσει ἔκαμε σπάταλη μοιρασιά καὶ ἀφήσε ἀσυμπλήρωτο καὶ ἀόπλο τὸν ἀνθρώπο. Στὸν μῦθο τοῦ Πρωταγόρα παρουσιάζεται λόγῳ ἀπρονοησίας νὰ ἐξαντλεῖ ὅλα τὰ ἐφόδια στὰ ζῶα καὶ νὰ ἀφήνῃ τὸν ἀνθρώπο ἐντελῶς ἀβοήθητο καὶ ἀνυπεράσπιστο.

Ἦδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐνότητος τονίζεται ἡ κατάσταση φυσικῆς ἀδυναμίας στὴν ὁποία βρέθηκε ὁ ἀνθρώπος λόγῳ τῆς ἀπρονοησίας τοῦ Ἐπιμηθέα, ἡ ὁποία ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς πνευματικῆς του κατωτερότητας («οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς»). Ἐνῶ, λοιπόν, ὁ Ἐπιμηθεὺς εἶχε δώσει με φροντίδα καὶ σοφία ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια στὰ ζῶα, **στο τέλος** τῆς μοιρασιάς διαπίστωσε ὅτι βρισκόταν **σε ἀδιέξοδο** («ἢπορευ ὅ,τι χρήσαιτο»), γιὰ τὰ ἐφόδια ἐξαντλήθηκαν καὶ ὁ ἀνθρώπος ἔμεινε **«ἀκόσμητος»**. Ὁ Ἐπιμηθεὺς, ἐπειδὴ δὲν ἦταν ἰδιαίτερο μυαλό ἀλλὰ ἀπερίσκεπτος καὶ ἐπιπόλαιος, ἀφήσε τὸν ἀνθρώπο πραγματικά στο ἔλεος τοῦ θεοῦ, χωρὶς κανένα φυσικό ὄπλο γιὰ αὐτοπροστασία καὶ ἐπιβίωση («τὸν δὲ ἀνθρώπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον»).

Ἡ ἐπιμηθεϊκὴ φάση, ποῦ ἀντιστοιχεῖ στὸν φυσικὸ χρόνο τοῦ βιολογικοῦ σχηματισμοῦ τῶν ζωικῶν ειδῶν, κλείνει με τὸ ἀνθρώπινο εἶδος τὸ ὁποῖο ἐμφανίζεται **τελευταίῳ** στὴ σειρά τῶν ζωικῶν οργανισμῶν. Ὡς τελευταῖο μένει **«ἀκόσμητον»**, ποῦ σημαίνει ὅτι ἔχει τὰ λιγότερα φυσικὰ ἐφόδια γιὰ νὰ ἐπιβιώσῃ ὡς εἶδος στὴ φύση.

Συνεπώς, η φυσική κατάσταση του ανθρώπου κατά το στάδιο σχηματισμού των ειδών μπορεί να αποδοθεί με την έννοια της «**απορίας**», δηλαδή της φυσικής αδυναμίας και συγχρόνως της ανάγκης για εξεύρεση τρόπων και μέσων αντιμετώπισής της (**ήπóρει ὁ,τι χρήσαιτο**). Ο άνθρωπος αναγκάζεται να αναζητήσει τον πόρο, τη λύση του προβλήματος και την υπέρβαση της δυσκολίας. Αξιοσημείωτη η τριπλή επανάληψη της απορίας στο κείμενο: ήπóρει, ἀποροῦντι, ἀπορία.

Από την άποψη αυτή ο Πρωταγόρας προβάλλει από την αρχή τη φυσική ένδεια του ανθρώπου, γιατί, από τη στιγμή που ο άνθρωπος δεν διαθέτει φυσικά εφόδια αυτοσυντήρησης του είδους του, η ύπαρξή του εξαρτάται από τον ίδιο και όχι από τη φύση. Επίσης έτσι θα οδηγηθεί λογικά στο διδακτό της αρετής και στη δικαίωση του ρόλου του ως δάσκαλου της ευβουλίας.

Αφού τα δύο αδέρφια άλλαξαν ρόλους, ο Επιμηθέας ανέλαβε να μοιράσει εφόδια στα ζώα και στον άνθρωπο και ο Προμηθέας την τελική επιθεώρηση. Όσον αφορά, λοιπόν, τα ζώα η μοιρασιά που έκανε ο Επιμηθέας ήταν σοφή, αφού πέτυχε την αντισταθμιστική και ισόρροπη κατανομή εφοδίων για τη διαίωνιση όλων των ειδών. Ο Επιμηθέας ήταν σε θέση να επινοήσει, όχι όμως και να προνοήσει. Η επινόηση ως πράξη του νου επέτρεψε στον Επιμηθέα να μοιράσει εφόδια και να εξισορροπήσει αντιθέσεις ανάμεσα στα ζωικά είδη. Επρόκειτο όμως για μονομερή πράξη του νου από την οποία έλειπε η κατανόηση, αναγκαία για να προκύψει η δυνατότητα της πρόνοιας, της προβλεπτικότητας.

B2.

Όταν ο Προμηθέας αντιλήφθηκε το αδιέξοδο στο οποίο κατέληξε το έργο του Επιμηθέα, αποφασίζει να μπει κρυφά στο εργαστήρι της Αθηνάς και του Ηφαίστου και να κλέψει την «έντεχνον σοφίαν» και τη φωτιά που θα βοηθούσαν τον άνθρωπο στην επιβίωση και εξέλιξή του.

Η μετάβαση του ανθρώπου από την κατάσταση των βιολογικών εξαρτήσεων στην αναζήτηση της αυτονομίας του συμβολίζεται με τον Προμηθέα και τη φιλάνθρωπη κλοπή των «δώρων» του για τον άνθρωπο από το εργαστήρι της Αθηνάς και του Ηφαίστου.. Τα «δώρα» αναπληρώνουν τη φυσική αδυναμία του ανθρώπου στον κόσμο. Η κατ' αναγκαιότητα, λοιπόν, παράβαση έχει πρακτικό αντίκρισμα στον άνθρωπο, καθώς η τεχνική και η γνώση της τέχνης της φωτιάς επιτρέπουν στον άνθρωπο να επινοεί τα προς το ζήν και να εφαρμόζει πρακτικά τις επινοήσεις του. Ο άνθρωπος είναι σε θέση με τις δύο αυτές κατακτήσεις να μετασχηματίζει τους σχεδιασμούς και τις επινοήσεις του σε πρακτικό πρόγραμμα ζωής.

Τα δώρα του Προμηθέα στο ανθρώπινο γένος

α. «έντεχνος σοφία»: το επίθετο «έντεχνος» υποδηλώνει αυτόν που είναι μέσα στα όρια της τέχνης, τον έμπειρο, τον επιδέξιο. Στη φράση «έντεχνος σοφία», η λέξη «σοφία» υποδηλώνει τη σοφία που εμπεριέχει την τέχνη, τη σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη, τις τεχνικές γνώσεις. Αρχικά η έννοια της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Ο προσδιορισμός «έντεχνος» επιτρέπει εδώ στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει, επομένως, πως αυτού του είδους τη σοφία εννοεί και όχι αυτή που συνδέουμε με τη γνώση των επιστημών και τη φιλοσοφία, δηλαδή τις θεωρητικές γνώσεις.

Ως προς τις καλές τέχνες, η έντεχνη σοφία δεν σχετίζεται με τη σύλληψη της ιδέας ενός καλλιτεχνικού έργου, αλλά με την αναγκαιότητα χρήσης τεχνικών γνώσεων και εργαλείων για τη δημιουργία κάποιων από αυτά (πχ. Αρχιτεκτονική, γλυπτική). Κατανοούμε, λοιπόν, τον όρο ως **τεχνογνωσία**, η οποία επιτρέπει στον άνθρωπο να προβεί σε επινοήσεις και εφαρμογές σωτήριες για τη ζωή του που προωθούν την εν γένει παρουσία του στον κόσμο. Ειδικότερα, η τεχνογνωσία συνδέεται με τις **τεχνικές δεξιότητες** και την **κατασκευαστική ικανότητα** του ανθρώπου. Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος είναι σε θέση να συλλάβει και να οργανώσει τη διαδικασία της **εργασίας**, η οποία συμπυκνώνει με τον καλύτερο τρόπο το άλμα του πρώην, απλώς «ζωικού οργανισμού» σε ήδη άνθρωπο που αποδεσμεύεται σταδιακά από τις αλυσίδες της βιολογικής νομοτέλειας και προ-νοεί για τις επόμενες στιγμές της ζωής του. Συνδεδεμένη με τη διαδικασία της εργασίας είναι η **διαδικασία κατασκευής και επινόησης, καλλιέργειας και αγωγής**. Με την κατασκευαστική και επινοητική ικανότητα ο άνθρωπος δίνει υπόσταση στους σχεδιασμούς του και τα ευρήματά του νου του, κατασκευάζοντας σπίτια, σκεύη, εργαλεία, όπλα, αλλά και προβαίνει σε επινοήσεις συμβολικών συστημάτων όπως η γλώσσα, η γραφή, η αρίθμηση, που διευρύνουν τα όρια της ελευθερίας του σε σχέση με τη βιολογική αιτιότητα. Με την καλλιέργεια (γης, γραμμάτων, τεχνών και καλών τεχνών) και την αγωγή διαμορφώνει σκόπιμα τις προϋποθέσεις για παραγωγή έργων και μέσων και για νέες δημιουργίες μέσα από την αξιοποίηση εργαλείων και γνώσεων τεχνικής.

Όμως, η συνολική διαδικασία γίνεται συγχρόνως και τρόπος αγωγής της φύσης του, τρόπος εξέλιξης και διαμόρφωσής του, καθώς περιέρχεται στη θέση να ελέγξει τα πάθη του, να τιθασεύσει το ένστικτο και να οργανώσει τις άμυνες του εαυτού του στον αγώνα επιβίωσης.

β. «Έμπυρος τέχνη»: Η φωτιά, η πρώτη μεγάλη πηγή ενέργειας που έμαθε να μεταχειρίζεται ο άνθρωπος, εύλογα τοποθετείται στη βάση όλων των έως τότε τεχνολογικών κατακτήσεων. Ως πηγή ενέργειας υπήρξε αναγκαία συνθήκη για να οδηγηθεί ο άνθρωπος στα υψηλά τεχνικά επιτεύγματα και να αντισταθμίσει με αυτά τη φυσική αδυναμία του. Η «**έμπυρος τέχνη**» εκφράζει την εφαρμοσμένη, την κατασκευαστική εκδήλωση της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η «έμπυρος τέχνη» είναι η πρακτική εφαρμογή των τεχνικών γνώσεων κυρίως με τη χρήση της φωτιάς, καθώς είναι γνωστό ότι πολλά υλικά, όπως τα μέταλλα, μπορούν να γίνουν αντικείμενο κατεργασίας με τη χρήση της φωτιάς. Ο Πρωταγόρας, λοιπόν, πρέπει να είχε στο μυαλό του αυτό που σήμερα ονομάζουμε τεχνολογία, τηρουμένων των αναλογιών. Εννοούμε, βέβαια, μια τεχνολογία προσαρμοσμένη στα μέσα και τις δυνατότητες της εποχής.

Με την κλοπή της φωτιάς, που συμβολίζει επιπλέον τη δημιουργικότητα, τη ζωτικότητα και τη φαντασία, αφηφώντας τις άλογες και αυθαίρετες αποφάσεις του Δία, ο Προμηθέας εκφράζει και ενισχύει την ορθολογική πίστη ότι ο άνθρωπος μπορεί με τη γνώση και την πράξη να κυριαρχήσει πάνω στη φύση, να την αλλάξει και να καλυτερέψει τη ζωή του.

Τα δώρα του Προμηθέα συνετέλεσαν στο να αποκτήσει ο άνθρωπος «**τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν**», χρήσιμες δηλαδή γνώσεις, προκειμένου να αντισταθμίσει τις ελλείψεις των εφοδίων που είχαν δοθεί στα υπόλοιπα έμβια όντα. Ο Πρωταγόρας όμως θεωρεί σκόπιμο να αναφέρει στο σημείο αυτό της αφήγησης ότι ο Προμηθέας δεν μπόρεσε να δώσει στους ανθρώπους **την πολιτική τέχνη**, το υψηλότερο και καλύτερο

δώρο, φυλαγμένο από τον ίδιο τον Δία, αλλά με την πράξη κλοπής περιορίστηκε στο δώρο της τεχνογνωσίας, ευεργετικό βέβαια, αλλά κατώτερο. Γίνεται σαφές ότι η πολιτική τέχνη είναι ανώτερη κατάκτηση, η οποία στον μύθο χαρακτηρίζει την κοινότητα των θεών και όχι των ανθρώπων, και αποτελεί στοιχείο εξουσίας του Δία απέναντι στους άλλους θεούς και τον κόσμο. Η παρουσίασή τους ως δώρων των θεών και όχι ως ανακαλύψεων του ανθρώπου μπορεί να θεωρηθεί και ως ένδειξη σεβασμού προς αυτούς και προσπάθεια αποφυγής ύβρης εκ μέρους των ανθρώπων.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η άποψη που συνάγεται από τον μύθο και αποδίδεται στον Πρωταγόρα ότι στην προϊστορία του ανθρώπινου γένους προηγήθηκε η κατάκτηση τεχνικής πρόσφορης για τον βιοπορισμό του και ακολούθησε η κατάκτηση της πολιτικής τέχνης. Άρα η κατάκτηση της τεχνικής από τον άνθρωπο, που χαρακτηρίζεται σαν τιτανική πράξη κλοπής, συνέβη σε μια πρώιμη φάση, προκοινωνική και δείχνει τις τότε δυνατότητες του ανθρώπινου πνεύματος. Αντίθετα, η πολιτική ήταν ακόμη απρόσιτη σχεδόν στο ανθρώπινο πνεύμα και κατακτήθηκε σε υστερότερη στιγμή της ιστορίας του ανθρώπου και αφού είχαν διαμορφωθεί οι κατάλληλες συνθήκες.

B3. α. → Σωστό, β. → Σωστό, γ. → Λάθος, δ. → Σωστό, ε. → Λάθος

B4.

είμαρμένη : μερίδιο
έξιέναι : εισιτήριο
ἔσχε : σχήμα
κλέπτει : κλεψύδρα
λαθών : λήθη

B5.

Και στα δύο αποσπάσματα ο Προμηθέας παρουσιάζεται ως ο ευεργέτης του ανθρώπου χάρη στο δώρο της φωτιάς.

Στον Πρωταγόρα ειδικότερα η κατάκτηση τεχνικής συνδέεται με **την ανάπτυξη τεχνικών δεξιοτήτων, την οργάνωση της εργασίας** ως κατασκευαστικής διαδικασίας, για παράδειγμα σπιτιών, όπλων, εργαλείων, με **την επινόηση συμβολικών συστημάτων επικοινωνίας** και αντιμετώπισης καθημερινών αναγκών, πχ. γλώσσα, γραφή, αρίθμηση, με **την καλλιέργεια**, πχ. γης, και με **την αγωγή**, καθώς όλα αυτά δεν είναι εξωτερικά προς τη φύση του ανθρώπου, αλλά την επηρεάζουν και οδηγούν τον άνθρωπο σταδιακά σε έλεγχο των παθών και οργάνωση της άμυνάς του προς τους άλλους.

Παράλληλα για τα προμηθεϊκά δώρα υπάρχει και η ερμηνευτική άποψη (κύριος εκφραστής της ο W.K.C. Guthrie, *Οι Σοφιστές*, MIET 1991, σελ. 90-95) ότι οι τεχνικές γνώσεις δίνονται στον άνθρωπο εκ των προτέρων ως ολοκληρωμένο σύνολο, a priori, και όχι ως θησαύρισμα σταδιακής πείρας μέσα στους αιώνες. Η ερμηνεία αυτή στηρίζεται στο ότι τα δώρα δίνονται πριν ο άνθρωπος βγει στο φως, τη στιγμή της δημιουργίας του, και συνεπώς τα προϋποθέτει για τη δημιουργία πολιτισμού. Ισοδυναμούν με τη δεξιοτεχνία (σύνεσις στον Ευριπίδη) που δωρίζουν οι θεοί στον άνθρωπο σύμφωνα με τον Αισχύλο και τον Ευριπίδη.

Στον Προμηθέα του Αισχύλου οι άνθρωποι πριν από την παρέμβαση του Προμηθέα ζούσαν σε σπηλιές και δεν διέθεταν πρακτική νοημοσύνη για να μπορούν να συλλάβουν, να κατανοήσουν τον κόσμο και να επινοήσουν τρόπους βελτίωσης της ζωής τους. Ο Προμηθέας, λοιπόν, τους διδάσκει όλες τις τέχνες. Συγκεκριμένα την ιατρική, τη φαρμακευτική (στίχος 479-482), τη μαντική (στίχος 484-487) και τη μεταλλοτεχνία (στίχος 500-504). Θα μπορούσαμε να τον χαρακτηρίσουμε αλαζόνα, καθώς υπερηφανεύεται για το έργο του και την συνεισφορά του στη δημιουργία υλικοτεχνικού πολιτισμού.

Ο Πρωταγόρας στον μύθο του από τις παραπάνω τέχνες αναφέρει μόνο την αρχιτεκτονική, τη γλώσσα και τη χειροτεχνία, δηλαδή τα ενδύματα, τα υποδήματα και τις τροφές, ενώ προσθέτει τη θρησκεία. Συνεχίζει όμως τον μύθο με την αναφορά στην οργάνωση κοινωνιών και στην παρέμβαση του Δία.

Στόχος, λοιπόν, του Προμηθέα του Αισχύλου είναι να απαριθμήσει τις ευεργεσίες του, που αποτελούν άλλωστε τον υπερασπιστικό του λόγο απέναντι στη βία του Δία, ενώ ο Πρωταγόρας στον μύθο αναφέρεται στις ευεργεσίες του Προμηθέα στο πλαίσιο κοινωνιολογικών και ανθρωπολογικών προβληματισμών: κάνει αναφορά στα δώρα του Προμηθέα, προκειμένου σταδιακά να φτάσει να αποδείξει «το διδακτόν της πολιτικής αρετής» ως δώρο του Δία.

Για τον Αισχύλο, αντίθετα, ο Προμηθέας είναι ένας μεγάλος ευεργέτης της ανθρωπότητας. Η φωτιά, την οποία ο Τιτάνας χαρίζει στους ανθρώπους, είναι και εδώ το στοιχείο που επιτρέπει στον άνθρωπο να μπει στην ιστορία και τον πολιτισμό. Είναι όμως, κυρίως, το στοιχείο που επιτρέπει την ανάπτυξη της γλώσσας και της γραφής, την ανάπτυξη της τεχνολογίας, την ανάπτυξη της τέχνης και της σκέψης. Ο Πρωταγόρας κρατά προφανώς την αισχύλεια θεώρηση και την αισχύλεια αισιοδοξία. Αν όμως ο Αισχύλος είναι ένας τραγικός ποιητής με βαθύτατες φιλοσοφικές ανησυχίες, ο Πρωταγόρας είναι ένας φιλόσοφος με έντονους «κοινωνιολογικούς» προβληματισμούς.

Αδίδακτο

Γ1.

Εγώ αφενός είμαι απλός άνθρωπος, ξέρω όμως ότι είναι άριστο/καλύτερο να διδάσκεται κανείς το σωστό από την ίδια τη φύση του, και δεύτερο (να διδαχθεί) από όσους γνωρίζουν αληθινά κάτι σωστό περισσότερο παρά από όσους κατέχουν την τέχνη της εξαπάτησης. Ίσως τα λόγια μου δεν μοιάζουν με των σοφιστών· γιατί δεν επιδιώκω αυτό.

Γ2.

Στο τέλος του Κυνηγετικού ο Ξενοφών, αφού έχει μιλήσει για την αξία του κυνηγιού, προβάλλει τον εαυτό του ως αληθινό δάσκαλο σε αντίθεση προς τους σοφιστές. Συγκεκριμένα διατυπώνει επικρίσεις σε βάρος των σοφιστών ως προς την επίδρασή τους στους νέους. Ενώ οι λεγόμενοι σοφιστές ισχυρίζονται ότι οδηγούν τους νέους στην αρετή, κάνουν το αντίθετο, γιατί, ούτε κάποιον έκαναν ενάρετο, ούτε προσφέρουν συγγράμματα τα οποία κατ' ανάγκη δημιουργούν ενάρετους ανθρώπους, αλλά έχουν γράψει πολλά για ανούσια θέματα, τα οποία προκαλούν στους νέους απολαύσεις χωρίς περιεχόμενο και καμιά αρετή δεν εμπεριέχουν. Η ελπίδα που τρέφουν μάταια κάποιοι ότι θα μάθουν κάτι από αυτούς είναι απλώς χάσιμο χρόνου και

εμπόδιο από άλλα χρήσιμα πράγματα και κακή εκπαίδευση. Τούς κατηγορεί, λοιπόν ο Ξενοφώντας, για μεγάλα αδικήματα με τρόπο οξύ· για όσα γράφουν, επειδή το ύφος τους είναι εξεζητημένο και δεν διαθέτουν κανένα απολύτως αξιοσύστατο απόφθεγμα, το οποίο θα εκπαίδευε τους νεότερους στην αρετή. Αντίθετα κατέχουν επαρκώς την τέχνη της εξαπάτησης. Καταλήγει επισημαίνοντας την αναγκαιότητα της ορθής εκπαίδευσης όχι με λέξεις, αλλά με αποφθέγματα, αν βεβαίως είναι αξιόλογα.

Γ3.

α. ἄνδρα : ἄνδρας
ὄντιν' : οὔστινας
γράμματα : γράμμα
ὦν : οὔ

β.

ἐωράκαμεν : ἴδωμεν
ἐποίησαν : ποιήσωσιν
παρέχονται : παράσχωσιν

Γ4.α.

Ο υποθετικός λόγος είναι **απλή σκέψη του λέγοντος**

Υπόθεση: εἰ καλῶς ἔχοιεν → εἰ και ευκτική

Απόδοση: ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειε → δυνητική ευκτική

Μετατροπή σε προσδοκώμενο:

Υπόθεση: ἐάν καλῶς ἔχωσιν

Απόδοση: ὀνόματα μὲν γὰρ οὐκ ἂν παιδεύσειε/ παιδεύσει

β. «πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται»: Η σύνταξη είναι παθητική.

Για να τονιστεί το πρόσωπο που ενεργεί θα μετατραπεί σε ενεργητική.

Αὐτοὶ πολλὰ γεγράφασιν.

Επιμέλεια απαντήσεων:

Μπέκου Νατάσα

Σκυριανού Μαίρη

Φιλόλογοι

Φροντιστήριο Μ.Ε «ΕΠΙΛΟΓΗ» - Καλαμάτα

<http://www.epil.gr>